

Tilburg University

Hoe logeren bij een gastgezin de integratie van statushouders bevordert

Muis, Quita; van Dijk, Hans; Knappert, Lena; Alkhaled, Sophie

Published in:
Mens en Maatschappij

DOI:
[10.5117/MEM2023.2.006.MUIS](https://doi.org/10.5117/MEM2023.2.006.MUIS)

Publication date:
2023

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Muis, Q., van Dijk, H., Knappert, L., & Alkhaled, S. (2023). Hoe logeren bij een gastgezin de integratie van statushouders bevordert. *Mens en Maatschappij*, 98(2), 235-239. <https://doi.org/10.5117/MEM2023.2.006.MUIS>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

IN DE ETALAGE

Hoe logeren bij een gastgezin de integratie van statushouders bevordert

Quita Muis, Hans van Dijk, Lena Knappert & Sophie Alkhaled

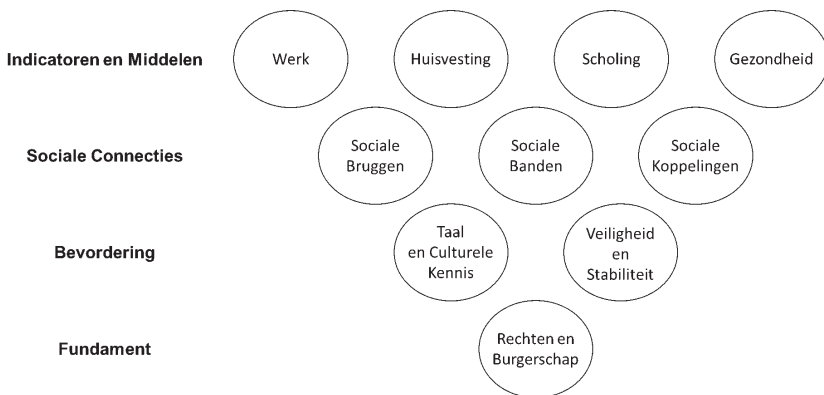
Oorspronkelijk artikel: van Dijk, H., Knappert, L., Muis, Q., & Alkhaled, S. (2022). Roomies for life? An assessment of how staying with a local facilitates refugee integration. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 20(3), 321-335. <https://doi.org/10.1080/15562948.2021.1923879>

Sinds de Tweede Wereldoorlog is het aantal vluchtelingen wereldwijd nog nooit zo groot geweest als nu. Recentelijk heeft de Russische invasie in Oekraïne opnieuw miljoenen mensen van huis en haard verdreven en gedwongen elders een nieuw leven op te bouwen. Goede integratie is hierbij cruciaal, maar overheden slagen er nog altijd niet in dit proces succesvol te laten verlopen. Als reactie op falend overheidsbeleid organiseren burgers zich steeds vaker zelf om met nieuwe oplossingen te komen voor maatschappelijke problemen. Dit worden sociale innovaties genoemd. Overheden proberen op hun beurt effectieve sociale innovaties op te sporen en te ondersteunen. Ook op het gebied van integratie is het aantal sociale innovaties de afgelopen jaren sterk toegenomen, maar wetenschappelijke studies naar de effectiviteit van deze initiatieven blijven achter. Juist in een tijdperk waarin steeds meer mensen op de vlucht slaan voor oorlog, natuurrampen en andere crises is onderzoek naar innovatieve integratievormen belangrijk.

Daarom bestudeerden wij in ons onderzoek de Nederlandse sociale innovatie *Takecarebnb*. Net als soortgelijke initiatieven in andere landen zet deze stichting zich in voor integratie door het faciliteren van een tijdelijk verblijf van statushouders bij gastgezinnen. *Takecarebnb* verzorgt de matching tussen beiden via zogeheten *matchmakers*, vrijwilligers die kijken welke statushouders en gastgezinnen goed bij elkaar passen. Door elkaar eerst te ontmoeten op een neutrale locatie en tijdens een logeerweekend, kunnen beide partijen elkaar eerst leren kennen alvorens zij besluiten de logeerperiode te starten. Deze periode kan op elk moment gestopt of verlengd worden door zowel de gast als het gastgezin, maar duurt doorgaans drie maanden; de officiële termijn voor gemeentes om woonruimte te vinden voor statushouders.

De oprichting van *Takecarebnb* viel samen met het ontstaan van de 'logeerregeling' die in 2015 in Nederland werd ingevoerd naar aanleiding van de 'vluchtelingen crisis' waarbij o.a. Syriërs, Irakezen en Afghanen in groten getalen naar Europa kwamen om de conflicten in hun thuisland te ontvluchten. Er ontstonden zorgen over de opvangcapaciteit van asielzoekerscentra (AZC's), mede doordat vluchtelingen die al een verblijfsstatus hadden verkregen vaak langer dan drie maanden in een AZC moesten wachten op de toewijzing van een woning. Om deze wachtperiode te overbruggen en de druk op de AZC's te verlichten, werd het voor statushouders mogelijk om tijdelijk te verblijven bij familie, vrienden of een gastgezin.

In 2017 werden wij door *Takecarebnb* benaderd of wij hen wilden helpen met het evalueren van hun sociale innovatie. Hoe tevreden zijn gastgezinnen en vluchtelingen over het logeren? En hoe beïnvloedt het de integratie van vluchtelingen? Om dit laatste te onderzoeken hebben wij gebruik gemaakt van het raamwerk in Figuur 1. Volgens dit raamwerk bestaan er tien indicatoren van integratie op vier verschillende niveaus. Hoe meer indicatoren er vervuld zijn, hoe succesvoller de integratie. Via verdiepend onderzoek wilden wij achterhalen hoe het logeren van een vluchteling van invloed is op elk van deze indicatoren.

Figuur 1. Indicatoren van Integratie raamwerk.

Bron: Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.

Onderzoeksaanpak

De data voor dit onderzoek werden in april en mei 2017 verzameld via een online vragenlijst met open en gesloten vragen. Deze werden voorgelegd aan alle deelnemers van *Takecarebnb*. Uiteindelijk beantwoordden 53 gasten

(68%) en 51 gastgezinnen (68%) de vragenlijst. Wij vroegen respondenten naar demografische gegevens, hun motivatie om gast/gastgezin te worden, de opgedane ervaringen en tevredenheid als gast/gastgezin, de (on)tevredenheid met *Takecarebnb*, en tot slot de consequenties van het zijn van gast/gastgezin. Met een gemiddelde leeftijd van 31 jaar waren de gasten wat betreft hun leeftijd representatief voor alle vluchtelingen in Nederland op dat moment. Op andere vlakken weken ze echter af van het gemiddelde: de groep bestond voornamelijk uit hoger opgeleide mannen uit Syrië, terwijl moslims juist ondervertegenwoordigd waren. Ook de gastgezinnen representeerden de Nederlandse bevolking niet exact; zij waren gemiddeld 50 jaar en hadden veelal een hoge sociaaleconomische status.

De antwoorden op de open vragen werden geanalyseerd aan de hand van inductief thematisch coderen. Uiteindelijk werden er vijftien latente thema's in deze codes geïdentificeerd, die werden vergeleken met de tien domeinen uit bovenbeschreven raamwerk.

Bevindingen

Uit de analyse bleek allereerst dat zowel gastgezinnen als gasten erg te spreken waren over hun ervaringen. Gastgezinnen gaven op een schaal van 1 (heel erg ontevreden) tot 7 (heel erg tevreden) een score van 5,65 op de vraag hoe tevreden ze zijn over het *hosten* van een vluchteling. Er werden veel redenen voor deze positieve evaluatie genoemd, waaronder dat ze het fijn vonden iets te kunnen betekenen voor vluchtelingen, dat het verrijkend was om te leren over hun cultuur, en dat ze een vriendschap hebben opgebouwd. Het lastigste vond men de inbreuk op de eigen privacy.

Gasten gaven zelfs een score van 6,58 op dezelfde schaal op de vraag hoe tevreden ze zijn over het verblijven bij een gastgezin. Veelgenoemde redenen voor deze zeer positieve evaluatie waren dat het verblijf hen erg hielp met het leren van de Nederlandse taal en cultuur, dat het meer als een thuis voelde dan een AZC, en de relaties en vriendschappen die ze opbouwden met Nederlanders. De meeste gasten gaven aan dat ze geen negatieve ervaring konden noemen. Slechts een enkeling voelde zich niet altijd even vrij bij een gastgezin.

Deze positieve bevindingen waren een opmaat voor hoe het logeren bij een gastgezin van invloed is op de integratie van statushouders. We vonden namelijk dat de logeerregeling zoals gefaciliteerd door *Takecarebnb* alle tien de indicatoren uit het raamwerk vervult. Zo kunnen statushouders als familiair onderdeel van een huishouden de veiligheid, stabiliteit en vooral

menselijkheid ervaren die in een AZC vaak ontbreekt. Het intensieve contact met het gastgezin zorgt voor het opdoen van taalkundige en culturele kennis, die het vervolgens weer makkelijker maakt om contact te leggen met andere Nederlanders (*sociale bruggen*), maar ook met de eigen familie (*sociale banden*) en met overheidsinstanties (*sociale koppelingen*), doordat de ingewikkelde bureaucratie begrijpelijker wordt. Het gastgezin fungeert dus als sociale brug die ook het vinden van (vrijwilligers)werk, een eigen woning, een opleiding en goede zorg vergemakkelijkt. De tien indicatoren staan daarnaast sterk en wederkerig met elkaar in verbinding, waardoor bijvoorbeeld het vinden van werk ook weer zorgt voor meer sociale connecties en taalkundige en culturele kennis.

We identificeerden nog een elfde indicator die door zowel gasten als gastgezinnen cruciaal werd geacht voor succesvolle integratie, namelijk de autonomie van de vluchteling. Die autonomie omvat zowel de motivatie als het handelen om te integreren en een volwaardig en betekenisvol onderdeel te zijn van de maatschappij. Bij het logeren kwam dit onder andere tot uiting doordat gasten de gastgezinnen op verschillende manieren ondersteunden, variërend van koken en klusjes doen tot op de kinderen passen. Op die manier wordt de statushouder een actief en autonoom onderdeel van een groter geheel.

Implicaties

Onze bevindingen benadrukken dat integratie tweerichtingsverkeer is: de inzet van zowel statushouders als de lokale bevolking is nodig om integratie succesvol te laten verlopen. Doordat gastgezinnen via *Takecarebnb* een hand toereiken aan statushouders, verloopt hun integratie een stuk voorspoediger.

De overheid heeft de effectiviteit van deze sociale innovatie inmiddels erkend. *Takecarebnb* is de afgelopen jaren steeds meer verweven geraakt in het officiële integratiebeleid. Zo zijn er sinds begin 2022, in het kader van de Wet Inburgering, overeenkomsten gesloten tussen verschillende gemeenten en *TakecareBNB*. Rond die tijd hadden meer dan 500 statushouders in Nederland een gastgezin gevonden via de stichting. Sinds de oorlog in Oekraïne zijn hier meer dan 1500 matches met in totaal meer dan 3000 vluchtelingen bijgekomen. Om dit mogelijk te maken is *Takecarebnb* een samenwerking gestart met het Rode Kruis, het Leger des Heils en Vluchtelingenwerk Nederland onder de naam *RefugeeHomeNL*. Momenteel proberen zij nog veel meer vluchtelingen van een stabiel onderkomen te voorzien, gesteund door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Het is wel van belang dat dit zorgvuldig gebeurt. Toen Rusland Oekraïne binnenviel, waren veel Nederlanders bereid om vluchtelingen op te halen bij de Poolse grens en zelf op te vangen. Deze gastvrijheid was veelal van heel korte duur: vluchtelingen werden vaak na enkele dagen verzocht te vertrekken doordat de impact van het opvangen van een vluchteling schromelijk onderschat werd. Dit benadrukt hoe cruciaal de goede organisatie van burgerlijke hulpbereidheid is. De zorgvuldigheid waarmee *Takecarebnb* tewerk gaat in het maken en begeleiden van matches zorgt voor een effectief integratieproces.

De overheid speelt ook een belangrijke rol in hoe succesvol dit soort sociale innovaties zijn. Momenteel maken bepaalde regelingen het ontvangen van een gast minder aantrekkelijk. Zo zorgt de ‘kostendelersnorm’ er bijvoorbeeld voor dat een extra gezinslid kan leiden tot een verlaging van de bijstandsuitkering, en kost het een eenpersoonshuishouden belastingsgewijs veel als daar een persoon bij komt. Daarnaast zou met meer ondersteuning en promotie het bereik van de logeeregeling zowel onder potentiële gastgezinnen als statushouders nog een stuk groter kunnen zijn.

Al met al laat onze studie zien dat sociale innovaties kunnen bijdragen aan het verzachten van maatschappelijke problemen, en is het in ieders belang dat overheden effectieve initiatieven identificeren en ondersteunen.